

МАРИЯ ДЕЯНОВИЧ (Marija Dejanović) е родена през 1992 г. в Приедор, Босна и Херцеговина. Отраснала е в хърватския град Сисак, а в момента живее в Загреб.

През 2018 г. стихосбирката ѝ *Етика на хляба и коня* (*Etika kruha i konja*) е отличена с наградите „Горан“ и „Квирин“, които се присъждат на млади поети. Поетичната ѝ книга *Сърцето на дървото* (*Središnji god*) получава наградата „Здравко Пуцак“. И двете книги са публикувани през една и съща година и са посрещнати добре от читателите, критиката и медиите.

Нейни стихотворения и литературни ревюта са публикувани в различни списания, антологии и интернет портали в Хърватия, Словения, Босна и Херцеговина, Сърбия, Гърция, Италия, Северна Македония и Румъния. Участвала е във фестивали на поезията в Хърватия, Словения, Италия и Гърция.

Любителка на експеримента, Деянович често представя своя поезия заедно с музиканти. Най-новите ѝ съвместни сценични изяви са със Сара Ренар и Ведран Петернел в проектите *Временно настаняване сред хората* (*In Temporary Residence With Humans*) и *Наводнение* (*Flood*). Член е на Хърватското дружество на писателите.

Предложените стихотворения са нови и все още не са издавани в книга. Бяха предоставени за превод по повод на гостуването на Мария Деянович през 2019 г. в София.

VRIJEME DUGOG OPORAVKA

Došli smo u godine u kojima zrelost
 nema veze s godinama:
 ptice se sporazumijevaju tako da kretanjem
 oponašaju putanje
 nebeskih tijela.
 Žabe plove morima
 koristeći svoje glatke grlene opne
 kao jedra.
 Sedam dana samoće proteklo je ovako:
 prvog dana nisam ni shvatila da sam sama.

Drugog dana, svakodnevnica
 je bila uobičajena.
 Nisam ništa jela
 i malo sam spavala,
 skuhalo sam juhu od tvoje košulje
 za slučaj da na vrata pokuca neki gost.
 Na kraju sam njome oprala prozore,
 bolje je tako nego da bacim
 kakvu uvredu u smjeru vrata,
 vrata kroz koja nitko ne prolazi jer sam to zabranila,
 vrata koja su zaključana,
 zašivena u topli zid mogeg želuca,
 progutana ježeve kuća.

Trećeg dana, shvatila sam da sam sama.
 Ribe su se uplašile i okupile u jato.
 Održale su sastanak na kojem su odlučile
 da će od sutra živjeti kao srebrni šišmiši.
 Letjet će prema svjetlu, zatvoriti oči
 i brojati dane senzorima koje nose u grlu.
 Odlučila sam ostati sama
 i prigrliti svoje novo stanje
 kao vrijeme dugog oporavka.

Četvrtog se dana ne sjećam.

Petog se dana dobro sjećam,
 ali radije o njemu ne bih govorila.

ВРЕМЕТО НА ДЪЛГОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Достигнахме възрастта, в която зрелостта
няма никаква връзка с годините:
птиците се разбират помежду си с движения,
които напомнят траекториите
на небесните тела.

Жабите плават в моретата,
използвайки своите гладки ципи
като платна.

Седемте дни самота минаха така:
първия ден дори не разбрах, че съм сама.

На другия – всекидневието
си беше както обикновено.
Не ядох нищо,
спях малко,
сварих си супа от ризата ти
в случай че някой гост почука на вратата.
Накрая с нея измих прозорците,
и по-добре така, отколкото да хвърля
някоя обида към вратата,
вратата, през която никой не влиза, понеже съм забранила,
вратата, която е заключена,
защита в топлата стена на стомаха ми –
глътната къщичка на таралеж.

На третия ден разбрах, че съм сама.
Рибите се уплашиха и се скупчиха.
Направиха си събрание, на което решиха
от следващия ден да живеят като сребърни прилепи.
Ще летят към светлината, ще затворят очи
и ще броят дните със сензорите в гърлата си.
Реших да остана сама
и да приема новото си състояние
като време за дълго възстановяване.

Четвъртия ден не го помня.

Петия го помня добре,
но не ми се говори за него.

Šestog sam dana odlučila:
bit ću sama.

I doista, sedmi dan.
Kao da puca led u mojim koljenima,
u mojim zahvalama,
u člancima mene-pauka
koji nalikuje na psa,
u zubima mene-lisice
koja nalikuje na vuka.

ISLAND

1.

Otići ću živjeti na Island
kao jato ptica, dva snopa žita
koja hodaju po suncu
do nesvjestice, kože
mekim uzdama upregnute
u vrtoglavicu.

Kažem: pouzdano je.
Ne znači: sigurnost,

znači:
tijelo mi je svezano
i plutam kao ameba,
slobodna
kao pojas za spašavanje
bez čovjeka
koji se utapa.

Taj je prazan centar
Island:
moja potreba
da budem topla
bačena u vodu

На шестия ден реших:
ще бъда сама.

И наистина, на седмия ден
сякаш се пропука ледът в коленете ми,
в благодарностите ми,
в ставите ми на паяк,
който прилича на пес,
в зъбите ми на лисица,
който прилича на вълк.

ИСЛАНДИЯ

1.

Ще отида да живея в Исландия
като ято птици, като два снопа жито,
който ходят по слънцето
до безсъзнание, като кожи,
впрегнати с меки юзди
в световъртеж.

Казвам: сигурно.
Ала това не значи сигурност,

а следното:
тялото ми е като вързоп
и се нося като амеба,
свободна
като спасителен пояс
без този,
който се дави.

Този празен център е
Исландия:
моята нужда
да бъда топла
хвърлена във водата

moja želja
da te vidim
raznesena bombom
iz mog trbuha

moje ruke
drže dalekozor
i gledaju me s obale
u eksploziji
koja me zove

da zaboravim svoje ime.

2.

Island.

Nakana da se postane hladna.
Da imam samo sterilne misli
i izgovaram samo jednostavne rečenice,
da se nasučem na kamen mokre soli
i jedem nezačinjenu zobenu kašu,

nosim debele vunene čarape,
odreknem se blizine ljudi
i jednom mjesečno posjećujem
bijeje lisice.

Voljela bih vječnu zimu,
da je dvorište moje sobe
njezino carstvo
i da legnem na njene jastuke,

da mi priča kako je u mladosti
sjedala na prsa mladića
i s njima ostajala
dok im ne ponestane
zraka u plućima.

желанието ми
да те видя
взривена от бомбата
в корема си

ръцете ми
държат бинокъл
и ме гледат от брега
в експлозия,
която ме призовава

да забравя името си.

2.

Исландия.
Намерение да стана хладнокръвна.
Да имам единствено стерилни мисли
и да изговарям само прости изречения,
да суча до насита камък мокра сол
и да ям натурална овесена каша,

да нося дебели вълнени чорапи,
да се отвърна от близостта на хората
и веднъж месечно да посещавам
белите лисици.

Бих желала вечна зима,
дворът на моята стая
да е нейно царство
и да легна на нейните възглавници,

да ми разказва как на младини
е седяла на гърдите на младежи
и е оставала с тях,
докато не им свърши
въздухът в гърдите.

3.

Šaljem ti pismo s Islanda:
ovdje je sve bijelo,
kao na snimci oblaka
kroz prozor aviona
kad sam ti dolazila.

Tijekom dana, nebo se činilo
kao da je Sjeverni pol.
Zemlja se nije vidjela.
Po noći, tlo prizemljenja
izgledalo je kao zvjezdana mreža.

Prešućujem smeđe detalje.
Lažem da je padao snijeg.
Pismo na kraju ne pošaljem,
ne počnem mrziti svijet,
zavučem se gola u krevet
i ne plačem.

4.

Tvoja je jezgra malena,
rumeno mekano glatko
tkivo pod hrpom noževa.

Jednoga bijelog jutra,

izvući ću jednog po jednog
kao klinove šatora
i zabosti ih u čela ljudi
koji su te razotkrili.

3.

Изпращам ти писмо от Исландия:
тук всичко е бяло,
като на снимка на облаци
през прозореца на самолета,
когато ти идвах на гости.

През деня небето изглеждаше
все едно е Северният полюс.
Земята не се виждаше.
През нощта пистата за кацане
приличаше на мрежа от звезди.

Премълчавам кафявите детайли.
Лъжа, че валеше сняг.
Накрая не изпращам писмото,
не започвам да мразя света,
пъхам се гола в леглото,
без да плача.

4.

Сърцевината ти е малка
румена, мекичка, гладка
тъкан под купчина ножове.

Една бяла сутрин

ще ги извадя един по един
като клинове на палатка
и ще ги забия в челата на хората,
които те разкриха.

BUNARI

Obukla sam se ovako da vas uvrijedim
i to je istina, poluistina i sve osim istine.

Sigurna sam dok sjedim
na okviru svog prozora.

Večernji sam, podbuhli strah od karmina,
ali ipak sam uvijek ljepša od vas.

Vi, mahovinasti djedovi
svedeni na parkove, botaničke vrtove

i privremene autonomne zone
rekli ste mi da je svejedno
na koju stranu okreneš drvo:
grane će se pretvoriti u podzemno
provodno bilje, a korijenju će izrasti
lisnati jezici
ako im trbuhe usmjeriš prema suncu.

Pohranila sam vaše savjete u sitne šupljine
žirova koji mi rastu iz glave
i nastavila svojim putem.
Znam, željeli ste mi samo najbolje. Ipak,
danas sam djevojka-svinja
i k tome sam oduvijek bila nekrofilna.
Mogu vas voljeti jedino ako ležite
i šutite dok vas gledam,
dok grančice mojih kupina zapinju
za vašu uskogrudnu kožu.

Evo, sad plačem.
Činite da se osjećam
kao muškarac.

Raširim li dvosupnice sa svojih leđa,
skočim i poletim.
Zgrabit ću vas za ruku,
reći vam da me odvedete do shopping centra
i kupite mi najljepše hlače.

КЛАДЕНЦИ

Облякох се така, за да ви обидя,
и това е самата истина, полуистината и всичко освен истината.
Сигурна съм, докато седя
на перваза на своя прозорец.
Аз съм вечерен, подпухнал страх от червилото,
но винаги съм по-хубава от вас.
Вие, мъхнати дядовци,
сведени до паркове, ботанически градини

и временни автономни зони,
казахте ми, че е все едно
на коя страна ще обърнеш дървото:
клоните ще се превърнат в подземно
растение, а корените ще се покрият
с листа-езици,
ако обърнеш коремчетата им към слънцето.

Събрах вашите съвети в малките кухини
на жълъдите, които израстват от главата ми
и продължих по пътя си.
Знам, желяхте ми само най-доброто. И все пак,
днес съм момиче-свиня
и при това съм открай време некрофилна.
Мога да ви обичам само ако лежите
и мълчите, докато ви гледам,
докато клонките на моите къпини се забодат
в тесногръдата ви кожа.

Ето сега плача.
Карате ме да се чувствам
като мъж.

Разтворя ли магнолиите на гърба си,
ще скоча и ще литна.
Ще ви хвана за ръката
и ще ви кажа да ме отведете до шопинг центъра,
за да ми купите най-хубавите панталони.

U tim će me šarenim prnjama
najviše voljeti netko drugi.

Vi ste toga svjesni,
i svejedno biste u mene bacili svu svoju ljubav
da sastavim od nje kamenu haljinu
u kojoj ćemo se utopiti
ja i vaša prostranstva,
samo kad bi vas to zamolila moja iskrenost.
Učinili biste to radi iskustva,

jer ste bunari na čijim se površinama odražavaju
bijeke djevojačke ruke
i na svakome dnu postoji bijeli jastuk,
a na jastuku bijelo janje.

Vi to znate i ja to znam,
kad biste me odveli u svoje prošlosti,
pokazali biste mi da ste plišani medvjedi
u nečijem krevetu
i nevine krijesnice nečijeg trbuha.
Zamolila bih vas da mi odsiječete korijen i grane.

To biste lako mogli učiniti.

Jedini problem bio bi
presjeći deblo na pola.
Lako je sastati se s korijenjem, s granama i sa janjetom,
ali što biste učinili
s deblom djevojčice,

što biste učinili
sa svinjskim buretom punim slatkiša
koje su pojela moja usta

В тези шарени дрипи
най-много ще ме обича някой друг.

Вие знаете това
и въпреки това ще пръснете цялата си любов по мене,
за да уشيا от нея каменна рокля,
в която да се удавим
аз и вашите пространства
само ако ви помоли моята искреност.
Ще направите това заради опита,

понеже сте кладенци, чиято повърхност отразява
бели момичешки ръце
и на всяко дъно има бяла възглавница,
а на възглавницата – бяло агне.

Вие знаете това и аз го зная,
щом ме отведете в своето минало,
ще ми покажете, че сте плюшени мечета
в нечие легло
и невинни светулки в нечий корем.
Ще ви помоля да отсечете корена и клоните ми.

Това няма да ви е трудно.

Проблемът ще е само в това
да разцепите ствола ми на две.
Лесно е да се срещнеш с корен, с клони и с агне,
ала какво бихте направили
със ствола на момиче,

какво бихте направили
със свинското буре, пълно със сладкишите,
погълнати от моята уста.

OGRADA

Način na koji vrijeme trusi naše ograde
 može se prikazati isključivo panoramski.
 Moja pažnja za tebe, položena na bok,
 gleda svoju samodostatnost
 u ogledalu.

Na njezinom dlanu
 truljenje nije prikaz nestajanja,
 nego razglednica.

Drvo je živući putokaz.
 Korom mu prolaze zakloni
 u kojima se skrivam od svoje dosade
 i tvoje lucidnosti,
 u kojima sam prepoznala svoju glavu
 na tvom vratu,

u kojima je moja dvojina pokušala naći način
 da uzgoji još jedno oko
 kako bih te mogla u isto vrijeme ne gledati
 i gledati.

Hrđa se prikačila na stare konstrukcije
 i svojim dražesnim polipima
 ispupčena
 čini sunčanu, šupljikavu kupolu
 u koju je netko smjestio moje srce.
 To je srce zelena,
 nezrela jabuka u koju je netko zabio dvije svirale.

Jedna cijev dovodi rijeke u moje oči,
 druga izvozi ledene kocke
 za koktele koje čuvaš u sebi.

Upakirane u kutije od stabljika konoplje,
 crveni parobrodi voze u krug
 moje oči, prste i jezik.

ОГРАДА

Начинът, по който времето руши оградите ни,
 може да се покаже най-вече панорамно.
 Вниманието ми към теб, излегнато на хълбок,
 наблюдава своята самодостатъчност
 в огледалото.
 На неговата длан
 гниенето не е снимка на изчезването,
 а картичка.

Дървото е жив пътепоказател.
 През кората му минават заслони,
 под които се скривам от своята скука
 и твоите остроумия,
 в които разпознах главата си
 на твоя врат,

в които моята двойственост се опита да намери начин
 да си отгледа още едно око,
 за да мога едновременно да не те гледам
 и да те гледам.

По старите конструкции пълзи ръжда
 и с драгоценните си полипи,
 така напъпила,
 издига слънчев, шуплест купол,
 в който някой е вградил сърцето ми.
 Това сърце е зелена,
 неузряла ябълка, в която някой е забил два кларинета.

Единият докарва реки в очите ми,
 другият изнася ледени кубчета
 за коктейлите, които пазиш в себе си.

Червени параходи возят в кръг
 очите, пръстите ми и езика,
 пакетирани в конопени кутии.

Moja kosa: životinje u panici pjevaju
da će kiša izbiti boju iz ograde
i pretvoriti je u oblak
na Sjevernom polu.

Moj trbuh: ježevi pušu kao čovjek na samrti
i pobožno čitaju biografije svojih susjeda
kako bi bolje upoznali okolnosti
u kojima su se zatekli.

U autu do mene netko spava s nekime
i možda se ne jebu nego doista spavaju,
kao,
oduvijek su htjeli zaspati pokraj jezera
i to je to,
ta im šutnja nudi sigurnost,
a ne toplinu
niti ikakva druga razočarenja.

Na početku je bio slobodan prostor.
Bili su to uvjeti na koje bi svatko
razuman pristao.

Sad sam zmija koja sama pojede
cijelu jabuku
i takva sam neprimjerena
ljudskoj životinji.

Imam u sebi
sve organe koje trebam.

Sjajim kao tisuću
spaljenih vještica.

Косата ми: животни пеят в паника,
 че дъждът ще измие боята от оградата
 и ще я превърне в облак
 на Северния полюс.

Коремът ми: таралежи дишат тежко като смъртници
 и четат набожно биографиите на съседите си,
 за да се запознаят по-добре с обстоятелствата,
 в които са се озовали.

В колата до мен някой спи с някого
 и може би не правят секс, а спят наистина,
 кой знае,
 може би отдавна са мечтали да заспят край езерото
 и тъй
 мълчанието им дава сигурност,
 не топлота,
 нито пък каквито и да е разочарования.

В началото бе безграничният простор.
 Условиата бяха такива, че всеки
 разумен би ги приел.

Сега съм змия, която сама изяжда
 цялата ябълка
 и вече съм неподходяща
 за човешко животно.

Имам в себе си
 всички органи, които са ми нужни.

Светя като хиляда
 изгорени вещици.

Превод от хърватски език: Людмила Миндова